

מסורת הש"ס

(א) [שבת קה:ג] (ג' זצ"ל תלד דקריש. ערוך ערך תל ירח, (ג' יומא פ: (ד) [נשי תוס' לעיל קיב: ד"ה וקיסה] (ס' ג"ה רבא. רש"ל, (ו) [נשי תוס' מדה ג. ד"ה כלל, (ז) [איהא משנה ועי' מש"ל פז: על הגליון], (ח) מנחות כא., (ט) פסחים לה., (י) [מיר (ג.) (ז) [בילה בא. ושי"ג], (ז) לעיל קיב: בברכות ו.; (ח) [נשי תוס' מדה לב. ד"ה שתיק], (ט) רש"א מ"ג, (ע) [נשי תוס' בילה סה. ד"ה בחזקת ומוס' שטועת כד. ד"ה האוכל], (ע) שייך לע"ה,

גליון הש"ס

גמ' תנן חתם הקפה. עיי' שטועת דף כג ע"ה תוס' ד"ה גמר וי"ע: תרוס' ד"ה לרבות וכו' ושרי' להו. עיי' מדה לב דף ע"ה תוס' ד"ה שמה:

הגהות מהר"ב רנשבורג

[א] גמ' אפי' ימא נמי הויא שומר. ג"כ מיי' פ"ה מהל' אבות הטומאות הל' י"א וע"ש כ"ח דרוק':

מוסף רש"י

פירמא. מכלין ודקקת הכשר השוכנת בשולי קדירה [בחזים לה. ובעיז לעיל קיב:]. **הקפה** את הדם. כמו קפאו תהומות (מנחות כא.). **חייב.** משום דס או חלב (שם). **המחזיר וגמעו.** אשום להס דמין דגן קאי, ואשמעינן דגמיעה כאכילה לחייבי. **המחה,** דשטנפרי"ר בלע"ז שהמחיה צמים (פסחים לה.). **אין אדם יוצא בה ידי חובתו.** ולאו דרך אכילה קאכל ליה (שם). **המחזה באור.** חלב נבלה שהמחה צאור, שהמים צאור, טמא. **דעיינן** אוכל ראו' הוא, **המחה** בחמה טהור. **דפרה** טומאתו (מיר ג.). **הטמאים.** אלה הטמאים לכס צכל השקן. ה"ה יתירא (בבברות ו: ובעי"ז לעיל קיב:). **צירן.** שומן הדג (בבברות ו:). **דקיפה.** ריסקוין צמר וקפלוטות שצבולי קדירה (שם ובעי"ז לעיל שם).

העור והרוטב פרק תשיעי חולין

אמטניסין. דקתני עצמות מנטרפין ועל כרחק משום שומר דהא יד לא מנטרף אבל נימא לא הוי שומר ולא מנטרף דלין שומר על גבי שומר: **שומנא.** שומן שעל המרק: **אמר** ליה **אביי.** שומן למה לי לאטטרופי דקתני מנטרפין לטמא בפני עצמו לא ושומן אמאי לא אוכל מעליא הוא: **חלב דקריש.** לחם היוצאה מן הבשר שקורין גלייר"א: **ציר שעל גבי ירק.** משקה היוצא מן הירק. ל"א צירין שהיו מטבילין מאכלן בציר: **מנטרפין לנדוסבס.** ואע"ג דלא קריש כיון דצהדי אוכל מיחבר אוכל הוא: **ומשני הסם.** טעמא דיוה"כ לאו משום אוכלא הוא דאי נמי לאו אוכלא כיון דמייטבא דעמיה ממייב דהא לא תעונה כתיב (ויקרא כג) חה לא התענה אבל הכא אוכל ומשקה אין מנטרפין דהא לא שוו שיעורייהו. ואע"ג דהתם נמי תנן (יומא דף עג:) **אכל ושמה** אין מנטרפין ה"מ **אכל ושמה** דקיס להו לרצנן דלא מייטבא דעמיה צהדי אבל ציר שע"ג ירק קיס להו לרצנן דמייטבא: **קיפס.** סופונדרייל"א דק שצבשר שזולל ליסוד הקדרה שקורין פונדרייל"א: **סבלין.** צאנפי נפשיהו ולא אכלי להו **אנישי:** הקפס. הקרישו על ווגבי האור: **לרבות אם השופס.** מדמכזי (ויקרא ו) וגכרתה הנפש נפש משמע כל דבר המייטצ דעמו של אדם ואפילו שותה כמו (בבבב"ט כג) אם יש את נפשכם שהיא לשון תאוה וקורת רוח שהנפש נהנה ממנו: **המחה.** המיכו לעוף טהור צאור שקורין פונדרי"א וגמעו מטמא בגדים אצית הבליעה: **המחה צמחה.** וגמעו טהור וטעמא מפרש לקמן: **וכל ונפש אשר סאלו נבלה וגו'.** גבי נבלת עוף טהור כתיב (ויקרא יז): **משלתן גבוה וכו.** והיתרא משום גבוה הוא אבל לגבי הדיוט לא אשכחן דהותר: **הטמאים.** צשרצים כתיב וה"ל יתירא קא דריש: **ליגמר.** מתלב וחתץ ונבלה דמייחוי שלהס כמותס:

שרצים

תניא נמי גבי **חמץ כה"ג** ‏^{[ס' המחהו וגמעו יאם חמץ הוא עגוש כרת יאם מצה היא אין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח בפתס בשלמא אם מצה הוא אין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח בפתס בפתס בשלמא אם מצה הוא אין אדם יוצא אם חמץ הוא עגוש כרת אכילה כתיבא ביה אמר ריש לקיש אמר קרא ‏^ג**נפש לרבות את השותה ותניא** נמי גבי נבלת עוף טהור כה"ג ‏^{[י' המחהו באור טמא בחמה טהור והוינן בה אכילה כתיב ביה אמר ריש לקיש אמר קרא ‏^ג**נפש לרבות את השותה אי הכי בחמה נמי בחמה איסרוחי מסרה וצריכי דאי כתב רחמנא חלב חמץ לא אתי מיניה שכן לא היתה לו שעת הכושר נבלה לא אתי מיניה שכן עגוש כרת ואי כתב רחמנא חלב נבלה הנך לא אתיא מינה שכן מממאה חדא מחדא לא אתיא תיתי חדא מתרתי הי תיתי לא לכתוב רחמנא נבלה מה להנך שכן עגוש כרת לא לכתוב רחמנא בחלב ותיתי מהנך מה להנך שכן לא היתה להן שעת הכושר לא לכתוב רחמנא בחלב ותיתי מהנך מה להנך שכן לא הותר מכללן תאמר בחלב שהותר מכללו ומאי ניהו אילימא חלב בהמה לגבוה נבלה נמי אשתראי מליקת עוף לגבוה ואלא חלב חיה להדיוט ודקא קשיא לך ‏^{[כ'הנים כהנים משלחן גבוה קא זכו והא דתניא ‏^{ה'}הטמאים לאסור צירין ורוטבן וקיפה שלהן למה לי ליגמר מהני צריכי דאי לא כתב רחמנא הוה אמינא דיו לבא מן הדין להיות כנדון מה התם עד דאיכא כזית אף הכא נמי עד דאיכא כזית וליכתוב}**}}

העור והרוטב פרק תשיעי חולין

הוא עצמו יטמא טומאת אוכלין. הוה מלי למימר יטמא טומאת נבלות א"כ טומאת נבלות לא מטמא דליכא מיילי טובא דמטמא טומאת אוכלין ולא מטמא טומאת נבלות כדתנן (לעיל דף קז:.) **השוחט צהמה** לעוצד כוכבים ומפרכסת כו':

הקפה הדם ואביו. הקפהו צמחה מיירי כדפרשין בהקומץ רבה (מנחות דף כא.) **אבל צאור לא דס שצטלו אינו עובר עליו:** **צרבות** השותה. וא"ת ולמה לי קלא הא שמה הוא ככלל אכילה ‏^{(א'}**כדרש"י** צפ"ג דשצועות (דף כג.) מדמכזי ואכלת לפני וגו' מעשר דגנן מירושן וקרי מירוש אכילה וי"ל דהתם צמילי דשמה כגון יין ושמן והכא צמילי דבר אכילה דמממילי להו ‏^{א'}**ושמי** להו: **צ"חם עוני** **אמר רחמנא.** הוה מלי למימר נמי אכילה כתיב ציה: **אל"א אם חמין** הוא עגוש ברת הא אבי"ה כתיב ביה. **אע"ג** דהוא אסור צהנאה הנאת חמץ לית ציה כרת אלא לאו: **חמין לא אתי מיניה** שכן לא היתה לו שעת הכושר. וא"ת חלב נמי הוי לו שעת הכושר כשהיה צמעי אמו דלפילו רבי יוחנן דאמר (לעיל דף עה.) **תלס חלב** מכן מ' חי דחדשים גרמי צבן מ' מודה ויש לומר דחמץ כמו שהוא עתה הימה לו שעת הכושר ושזב לא נשתנה אבל חלב אחר שינא לאזיר העולם לא הימה לו שעת הכושר להימר: **חלב לא אתי מיניה** ש"א הותר מבבב"ו. הקסה הר"ר שמואל מוורודין לר' יוסי דלא חייש להא פירכא בפסחים (דף כג:) **ומשיב חלב לא הותר** מכללו דקאמר ורבי יוסי הגלילי אן צצהמה קאמרינן צצהמה מיהא לא אשתרי ‏^{(א'}ולכא למיפרך נמי מה למחן שכן אסור צהנאה דהא לר' יוסי הגלילי חמץ מותר צהנאה כדאמר התם וי"ל דלרבי יוסי [הגלילין] ודאי אתא נפש לדרשה אמריטי: **בה' דהנך שכן לא** היתה להם שעת הכושר. דנבלה כמו שהיא עתה מתה לא היה לה שעת הכושר א"כ מחיים היה צה איסור אכר מן המי ואפילו למ"ד ‏^{(ז'}**ללא)** לאיצרים עומדת היה צה איסור שאינה זבוחה‏^{(ס'}: **שישבן** **טומאתן** במשחה. מימה דצכל מקום מזכיר כעדשה וכאן נקט משהו וכן צפרק השוחט והמעלה ‏^{(ז'}**צחים** דף קו:.) דפריך לאו צחלב למה לי כו' מייתי משרצים טמאין מה לשרצים טמאין שכן מטמא צכל שהוא ומייה צלאו הכי התם נראה דלא גרסינן ליה דלא אצטרין להזכיר משהו גבי חלב דהא חלב לא מטמא כלל וסופרים שצשו משום דצתר הכי קאמר ולי משרצים טהורים מה לשרצים טהורים שכן איסורן צמשהו פירוש משום צריה וכצנזו כמו כן גבי טמאים:

והא דתנן **הטמאים** בו'. דמניא גרסינן דאינה משנה: **ליכתוב**

אמתניתין העור והרוטב והקיפה וכו' מצטרפין
לשמא טומאת אוכלין אמר ריש לקיש לא שנו אלא עצם דהוי שומר אבל נימא לא הויא שומר ור' יוחנן אמר א' אפילו נימא נמי הויא שומר א"ל ר"ל לר' יוחנן ומי איכא שומר על גבי שומר לחלולי מחלחל מתקיף לה רב אחא אלא מעתה תפילין היכי כתבינן ‏^{(ב'}הא בעינן כתיבה תמה וליכא אישתמיטתיה הא דאמרי במערבא כל נקב שהדיו עובר עליו אינו נקב איתיביה ר' יוחנן לריש לקיש עור שיש עליו כזית בשר הנוגע בצזיב היוצא ממנו ובשערה שכנגדו טמא מאי לאו משום שומר לא משום יד נימא אחת למאי הויא כדאמר רבי אילעא במלאי שבין המלאין ה"נ בנימא שבין הנימין והיכא איתמר דרבי אילעא אהא דרתנן המלאי שבשבלין מטמאין ומיטמאין ואין מצטרפין מלאי למאי הויא אמר רבי אילעא במלאי שבין המלאין: **והרוטב:** מאי רוטב אמר רבא שומנא א"ל אביי הוא עצמו יטמא טומאת אוכלין אלא ‏^{(א'}חלב דקריש מאי איריא קריש כי לא קריש נמי ‏^{(א'}דאמר ריש לקיש אציר שעל גבי ירק מצטרף לככותבת ביום הכפורים התם משום יתובי דעתא הוא בכל דהו מיתבא דעתיה הכא משום איצטרופי הוא אי קריש מצטרף אי לא קריש לא מצטרף: **והקיפה:** מאי ‏^{(א'}קיפה אמר ‏^{(א'}רבה פירמא א"ל אביי הוא עצמו יטמא טומאת אוכלין אלא אמר רב פפא ‏^{(א'}תבלין ‏^{(א'}תנן התם ‏^{(א'}הקפה את הדם ואכלו או שהמחה את החלב וגמעו חייב בשלמא הקפה את הדם ואכלו כיון דאקפיה אחשובי אחשביה אלא המחה את החלב וגמעו אכילה כתיבא ביה והא לאו אכילה היא אמר ר"ל אמר קרא ‏^{י'}נפש לרבות את השותה

תניא נמי גבי **חמץ כה"ג** ‏^{[ס' המחהו וגמעו יאם חמץ הוא עגוש כרת יאם מצה היא אין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח בפתס בשלמא אם מצה הוא אין אדם יוצא אם חמץ הוא עגוש כרת אכילה כתיבא ביה אמר ריש לקיש אמר קרא ‏^ג**נפש לרבות את השותה ותניא** נמי גבי נבלת עוף טהור כה"ג ‏^{[י' המחהו באור טמא בחמה טהור והוינן בה אכילה כתיב ביה אמר ריש לקיש אמר קרא ‏^ג**נפש לרבות את השותה אי הכי בחמה נמי בחמה איסרוחי מסרה וצריכי דאי כתב רחמנא חלב חמץ לא אתי מיניה שכן לא היתה לו שעת הכושר נבלה לא אתי מיניה שכן עגוש כרת ואי כתב רחמנא חלב נבלה הנך לא אתיא מינה שכן מממאה חדא מחדא לא אתיא תיתי חדא מתרתי הי תיתי לא לכתוב רחמנא נבלה מה להנך שכן עגוש כרת לא לכתוב רחמנא בחלב ותיתי מהנך מה להנך שכן לא היתה להן שעת הכושר לא לכתוב רחמנא בחלב ותיתי מהנך מה להנך שכן לא הותר מכללן תאמר בחלב שהותר מכללו ומאי ניהו אילימא חלב בהמה לגבוה נבלה נמי אשתראי מליקת עוף לגבוה ואלא חלב חיה להדיוט ודקא קשיא לך ‏^{[כ'הנים כהנים משלחן גבוה קא זכו והא דתניא ‏^{ה'}הטמאים לאסור צירין ורוטבן וקיפה שלהן למה לי ליגמר מהני צריכי דאי לא כתב רחמנא הוה אמינא דיו לבא מן הדין להיות כנדון מה התם עד דאיכא כזית אף הכא נמי עד דאיכא כזית וליכתוב}**}}

הוא עצמו יטמא טומאת אוכלין. הוה מלי למימר יטמא טומאת נבלות א"כ טומאת נבלות לא מטמא דליכא מיילי טובא דמטמא טומאת אוכלין ולא מטמא טומאת נבלות כדתנן (לעיל דף קז:.) **השוחט צהמה** לעוצד כוכבים ומפרכסת כו':

הקפה הדם ואביו. הקפהו צמחה מיירי כדפרשין בהקומץ רבה (מנחות דף כא.) **אבל צאור לא דס שצטלו אינו עובר עליו:** **צרבות** השותה. וא"ת ולמה לי קלא הא שמה הוא ככלל אכילה ‏^{(א'}**כדרש"י** צפ"ג דשצועות (דף כג.) מדמכזי ואכלת לפני וגו' מעשר דגנן מירושן וקרי מירוש אכילה וי"ל דהתם צמילי דשמה כגון יין ושמן והכא צמילי דבר אכילה דמממילי להו ‏^{א'}**ושמי** להו: **צ"חם עוני** **אמר רחמנא.** הוה מלי למימר נמי אכילה כתיב ציה: **אל"א אם חמין** הוא עגוש ברת הא אבי"ה כתיב ביה. **אע"ג** דהוא אסור צהנאה הנאת חמץ לית ציה כרת אלא לאו: **חמין לא אתי מיניה** שכן לא היתה לו שעת הכושר. וא"ת חלב נמי הוי לו שעת הכושר ושזב לא נשתנה אבל חלב אחר שינא לאזיר העולם לא הימה לו שעת הכושר להימר: **חלב לא אתי מיניה** ש"א הותר מבבב"ו. הקסה הר"ר שמואל מוורודין לר' יוסי דלא חייש להא פירכא בפסחים (דף כג:) **ומשיב חלב לא הותר** מכללו דקאמר ורבי יוסי הגלילי אן צצהמה קאמרינן צצהמה מיהא לא אשתרי ‏^{(א'}ולכא למיפרך נמי מה למחן שכן אסור צהנאה דהא לר' יוסי הגלילי חמץ מותר צהנאה כדאמר התם וי"ל דלרבי יוסי [הגלילין] ודאי אתא נפש לדרשה אמריטי: **בה' דהנך שכן לא** היתה להם שעת הכושר. דנבלה כמו שהיא עתה מתה לא היה לה שעת הכושר א"כ מחיים היה צה איסור אכר מן המי ואפילו למ"ד ‏^{(ז'}**ללא)** לאיצרים עומדת היה צה איסור שאינה זבוחה‏^{(ס'}: **שישבן** **טומאתן** במשחה. מימה דצכל מקום מזכיר כעדשה וכאן נקט משהו וכן צפרק השוחט והמעלה ‏^{(ז'}**צחים** דף קו:.) דפריך לאו צחלב למה לי כו' מייתי משרצים טמאין מה לשרצים טמאין שכן מטמא צכל שהוא ומייה צלאו הכי התם נראה דלא גרסינן ליה דלא אצטרין להזכיר משהו גבי חלב דהא חלב לא מטמא כלל וסופרים שצשו משום דצתר הכי קאמר ולי משרצים טהורים מה לשרצים טהורים שכן איסורן צמשהו פירוש משום צריה וכצנזו כמו כן גבי טמאים:

והא דתנן **הטמאים** בו'. דמניא גרסינן דאינה משנה: **ליכתוב**

אמתניתין העור והרוטב והקיפה וכו' מצטרפין
לשמא טומאת אוכלין אמר ריש לקיש לא שנו אלא עצם דהוי שומר אבל נימא לא הויא שומר ור' יוחנן אמר א' אפילו נימא נמי הויא שומר א"ל ר"ל לר' יוחנן ומי איכא שומר על גבי שומר לחלולי מחלחל מתקיף לה רב אחא אלא מעתה תפילין היכי כתבינן ‏^{(ב'}הא בעינן כתיבה תמה וליכא אישתמיטתיה הא דאמרי במערבא כל נקב שהדיו עובר עליו אינו נקב איתיביה ר' יוחנן לריש לקיש עור שיש עליו כזית בשר הנוגע בצזיב היוצא ממנו ובשערה שכנגדו טמא מאי לאו משום שומר לא משום יד נימא אחת למאי הויא כדאמר רבי אילעא במלאי שבין המלאין ה"נ בנימא שבין הנימין והיכא איתמר דרבי אילעא אהא דרתנן המלאי שבשבלין מטמאין ומיטמאין ואין מצטרפין מלאי למאי הויא אמר רבי אילעא במלאי שבין המלאין: **והרוטב:** מאי רוטב אמר רבא שומנא א"ל אביי הוא עצמו יטמא טומאת אוכלין אלא ‏^{(א'}חלב דקריש מאי איריא קריש כי לא קריש נמי ‏^{(א'}דאמר ריש לקיש אציר שעל גבי ירק מצטרף לככותבת ביום הכפורים התם משום יתובי דעתא הוא בכל דהו מיתבא דעתיה הכא משום איצטרופי הוא אי קריש מצטרף אי לא קריש לא מצטרף: **והקיפה:** מאי ‏^{(א'}קיפה אמר ‏^{(א'}רבה פירמא א"ל אביי הוא עצמו יטמא טומאת אוכלין אלא אמר רב פפא ‏^{(א'}תבלין ‏^{(א'}תנן התם ‏^{(א'}הקפה את הדם ואכלו או שהמחה את החלב וגמעו חייב בשלמא הקפה את הדם ואכלו כיון דאקפיה אחשובי אחשביה אלא המחה את החלב וגמעו אכילה כתיבא ביה והא לאו אכילה היא אמר ר"ל אמר קרא ‏^{י'}נפש לרבות את השותה

עין משפט ור מוצה

כג א מיי' פ"ב מהל' שביעת עשור הל' ז סמג לאזין סט טוש"ע א"ח ס"י מריב סעיף ב:
כד ב מיי' פ"ה מהל' חמץ הל' א ונפי"ד מהלכות מאכלות אסורות הלכה טו סמג לאזין עו:
כה ג מיי' פ"ו מהל' חמץ ומזה הל' ו טוש"ע א"ח ס"י תפא סעיף ד:
כו ד מיי' פ"ג מהל' שאר אבות הטומאות הלכה י':

תורה אור השלם

1. כי כל אבל חלב מן הבמה אשר יקריב מפנהו אשה לץ ונכרתה תפיש ותאכלת מעמיה:
ויקרא ז כה

2. לא תאכל עליו חמץ שביעת ימים תאכל עליו כי כל אבל חמץ ונכרתה תפיש והוא מירשאל ביום הקראשן עד יום השבעי: שמות יב טו
3. שביעת ימים מצות תאכלו אך ביום הקראשון תשביתו שאר מבתיכם כי כל אבל חמץ ונכרתה תפיש והוא מירשאל ביום הקראשן עד יום השבעי: שמות יב טו
4. וכל נפש אשר תאכל נבלה וטריפה באורך ובגר ובכס בגדיו ורחץ בפנים וטמא עד הערב וקרא יז טו

לעזי רש"י

גלייר"א. ליחה. פונדרייל"א. שמרים, משקן. פונדרי"א. להמים.

שיטה מקובצת

[א] אלא חלא דקריש מאי איריא: **[ב]** אמר רבא פירמא: **[ג]** לחם עוני אמר רחמנא והאי כיון דפרתיה לאו לחם הוא אלא אם חמץ: **[ד]** ל"א ציר ממש קיפה שחיו מטבילין: **[ה]** קיפה פירמא דק של בשר: **[ו]** הקפה הקרישו ע"י האור: **[ז]** וכל הנפש אשר תאכל נבלה וגו': **[ח]** און בבמה קאמרינן בבמה מיהא לא אישתרי אמאי איצטרין קרא בחלב וליכא למיפרך נמי מה לחמץ כו' דהא לר' יוסי הגלילי מותר בהנאה ושמא האי נפש אתא לדרשא אחריתי: